

ORÁLNÍ HISTORIE

Marie Barešová
marie.baresova@nfa.cz

Orální historie jako metoda

- ▶ poznání minulosti prostřednictvím **osobních vzpomínek** a **příběhu pamětníků**
 - ▶ jedna z metod **historiografie**
získání nových poznatků na základě sdělení osob, jež byly účastníky či svědky určité **události**, **procesu**, nebo **doby**, které badatel/ka zkoumá, nebo osob, jejichž **individuální prožitky**, **postoje** a **názory** mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, nebo o zkoumaném problému
 - ▶ x rekonstrukce chronologie dějinných událostí
x přesné objektivní vzpomínky a informace
-

Orální historie jako metoda

- ▶ **zdroje mimo tzv. velké dějiny**
 - malé dějiny
 - bezdějinné vrstvy společnosti
 - dějiny psané zdola
 - rozměr každodennosti

 - ▶ historické události nebo období dějin
 - místní komunity
 - etnické skupiny
 - LGBTQIA+
 - profese, specializace
-

Orální historie jako metoda

- ▶ **životopisné i tematické vyprávění**
- ▶ **setkání tazatele/ky a narátora/ky**
tazatel/ka přímý podíl na tvorbě primárního pramene

přizpůsobení se situaci

- + produkčně nenáročné
- fyzicky a psychicky vyčerpávající

narátor/ka

subjektivita, individualita

historie paměti a vytváření významů

otázka zdůraznění, zamlčení, umenšení, hierarchizace

Filmový Zlín
Karel Hutěčka
(1927—2020)

Orální historie jako metoda

- ▶ kvalitativní metoda výzkumu
 - ▶ ?
 - ▶ metodologie vedení rozhovoru
x žurnalistické interview
 - ▶ eticko-právní zacházení
 - ▶ budoucnost psaní historie v digitálním věku?
-

Orální historie jako metoda

- ▶ kvalitativní metoda výzkumu
 - data
 - pozice výzkumníka
 - ? zaměření
 - teorie
 - platnost
 - ▶ metodologie vedení rozhovoru
 - x žurnalistické interview
 - ▶ eticko-právní zacházení
 - ▶ budoucnost psaní historie v digitálním věku?
-

Orálně-historické interview

- ▶ vypracování projektu
- ▶ příprava rozhovoru
- ▶ výběr narátorů/ek
- ▶ kontaktování narátorů/ek
- ▶ místo rozhovoru
- ▶ příprava techniky
- ▶ vedení rozhovoru
- ▶ podepsání souhlasu
- ▶ záznam / protokol o rozhovoru

Ostře sledované vlaky
Květa Fialová (1929–2017)

Česká orální historie

- ▶ Česká asociace orální historie
 - ▶ Centrum orální historie USD AV ČR
vědecké pracoviště
 - ▶ Post Bellum
nezisková organizace
projekt Paměť národa
 - ▶ Divadelní ústav
USC Shoah Foundation
Židovské muzeum v Praze
-

Orální historie ve filmové vědě

- ▶ **oblasti výzkumu**
diváctví
fanouškovství
chození do kina
recepční studia
televizní studia
 - ▶ Daniel Biltereyst
Annette Kuhn
 - ▶ Filmové Brno
-

Orální historie v Národním filmovém archivu

▶ **Sbírka zvukových záznamů**

původní i přejeté záznamy
90% životopisné, příp. tematické rozhovory

1500 rozhovorů
800 narátorů/ek

▶ **původní i přejeté záznamy**

10% přednášky, konference,
lektorské úvody, komentáře k projekci...

Orální historie v Národním filmovém archivu

- ▶ 17 druhů nosičů se zvukovými (a audiovizuálními) záznamy
magnetofonové pásky, audiokazety, videokazety, CD, DVD, DV, minidisky...
 - ▶ digitalizace
wav/mp3
digital born od cca 2008
 - ▶ **přepisy**
textové soubory MS Word
 - ▶ **studijní a badatelské využití**
prezenční zpřístupnění přepisů v badatelně
- zpracování, zpřístupnění
-
- ```
graph LR; A[digitalizace wav/mp3] --> B[zpracování, zpřístupnění]; C[přepisy textové soubory MS Word] --> B;
```

## Orální historie v Národním filmovém archivu

---

- ▶ **projekty, tematické celky i jednotlivé rozhovory**
  - amatérský film
  - animovaný film
  - Ateliér filmové a televizní grafiky
  - filmové kluby, kina
  - Laterna magika
  - SPŠF Čimelice
- ▶ sbírkotvorná činnost
  - vs projektové účely
  - uložení → evidence → popis
  - přepis (→ zpřístupnění)

FAMU  
Srdjan Karanović (1945)



## Rozhovory na téma kinoprovozu

---

- ▶ **45 interview (2016—2020)**
- ▶ **zaměstnanci kina**  
promítači: pracovní postup,  
technika, filmové kopie  
vedoucí: ekonomika provozu,  
dramaturgie, kulturní politika
- ▶ **biograf**  
budova a zařízení  
provoz, projekce,  
představení, diváci

Vladimír Bednář (1935)



## Rozhovory na téma kinoprovozu

---

- ▶ **kinematografie**  
kino v soustavě distribuce a uvádění  
dějiny techniky a technologie  
kulturní politika
  - ▶ **hospodářské dějiny**  
filmová kultura mimo tržní ekonomiku  
provoz kina v době státního socialismu
  - ▶ socioekonomická geografie
  - ▶ architektura, urbanizace
  - ▶ socio-kulturní souvislosti
  - ▶ genderová studia
-

## Výběrová sekundární literatura

---


- ▶ BRYSON, Anna a MCCONVILLE, Sean. *The Routledge guide to interviewing: oral history, social enquiry and investigation*. First published. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014.
  - ▶ MÜCKE, Pavel. *Místa paměti druhé světové války*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014.
  - ▶ NOSKOVÁ, Jana a ČERMÁKOVÁ, Jana. *"Měla jsem moc krásné dětství." Vzpomínky německých obyvatel Brna na dětství a mládí ve 20. až 40. letech 20. století*. Vyd. 1. Brno: Etnologický ústav AV ČR, 2013.
  - ▶ NOSKOVÁ, Jana. *Biografická metoda a metoda orální historie. Na příkladu výzkumu každodenního života v socialismu*. Vyd. 1. Brno: Etnologický ústav AV ČR Praha, 2014.
  - ▶ RITCHIE, Donald A. *Doing oral history*. Third edition. New York, NY: Oxford University Press, 2015.
  - ▶ VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004.
  - ▶ VANĚK, Miroslav, ed. *Mocní? a Bezmocní? Politické elity a disent v období tzv. normalizace: interpretační studie životopisných interview*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2006.
-



## Výběrová sekundární literatura

---

- ▶ VANĚK, Miroslav, MÜCKE, Pavel a PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.
  - ▶ VANĚK, Miroslav, ed. *Obyčejní lidé--?!: pohled do života tzv. mlčící většiny: životopisná vyprávění příslušníků dělnických profesí a inteligence*. Praha: Academia, 2009.
  - ▶ VANĚK, Miroslav, ed. a KRÁTKÁ, Lenka, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014.
  - ▶ VANĚK, Miroslav a MÜCKE, Pavel. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015.
  - ▶ WELZER, Harald, MOLLER, Sabine a TSCHUGGNALL, Karoline. *"Můj děda nebyl nácek": nacismus a holocaust v rodinné paměti*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2010.
-

A large yellow circle is centered on a background of a halftone dot pattern. In the upper left, the letters 'KF' are printed in a bold, sans-serif font. In the lower right, the words 'BEZPEČNÁ KOPIE' are printed in a similar font, arranged in two lines. The yellow circle overlaps the background and the text.

„Každý začátečník, který vstoupí do terénu,  
ruší modely svých předchůdců.“

Alessandro Portelli